

проблема виділення рівней образования. На основе обобщения рассмотрено проектирование содержания образования будущих учителей трудового обучения и технологий к педагогическому взаимодействию на четырех уровнях: уровень образовательно-профессиональной программы; уровень учебных планов; уровень учебной программы дисциплины; уровень учебной темы. Отражены требования к проектированию содержания на каждом из определенных уровней.

Ключевые слова: содержание, подготовка, учитель трудового обучения и технологий, педагогическое взаимодействие, проектирование.

Androshchuk I. V. Content of training of future teachers of handicraft and technologies for pedagogical interaction as the object of planning.

The article focuses attention on the importance of planning the content of specialist training as a pedagogical problem. Modern approaches to the components of the structure of education content are analyzed. The sources of content; factors that affect the content of education; principles of selection of the content of education, the criteria of defining the specific content of teaching material; the methods of selection of a subject content are defined as the main components of the content of training of future teachers of handicraft and technologies for pedagogical interaction. The content of professional training of future teachers of technologies for pedagogical interaction as a comprehensive whole that includes motivation-value, cognitive, activity, personality and creative components and ensures formation of readiness to pedagogical interaction is examined. Research into distinguishing education levels is analyzed. On the basis of generalization the article presents planning the content of training of future teachers of handicrafts and technologies for pedagogical interaction on the following levels: the level of an educational-professional program; the level of a syllabus; the level of a subject curriculum; the level of a learning topic. The requirements to planning the content on each level are presented.

Keywords: content, training, teacher of handicraft and technologies, pedagogical interaction, planning.

УДК 378.091.12.011.3–051:62/64:004(045)

Борщ М. В.

**ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ
ДО ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ВИЩІЙ ШКОЛІ**

У статті проаналізовано інформаційні технології, які дозволяють створювати нові або оновлювати існуючі форми взаємодії суб'єктів навчання. Викладач в цьому випадку виконує допоміжну роль, підказуючи стратегії надання інформації або допомагаючи їм реалізувати навчальні завдання. З мени радикальної точки зору нові технології розглядаються зазвичай в контексті комп'ютерних тренувальних програм, як засіб контролю за ходом рутинної діяльності студентів в передбачених ситуаціях. Доведено, що навчання в умовах використання ІТ вимагає знання і умілого використання різноманітних форм організації навчального процесу, постійного їх вдосконалення й модернізації: розробки як нових форм організації навчального процесу, так і розгляду питань, що стосуються використання персональних комп'ютерів у сучасних умовах. Засоби ІТ у навчанні сприяє збільшенню частки самостійної навчальної діяльності й активізації студента через розвиток його здатності до освіти, самонавчання, самовиховання, самоактуалізації, самореалізації та спрямування на переорієнтацію навчально-виховного процесу з суто репродуктивних механізмів мислення на базі належного інформаційного забезпечення.

Ключові слова: комп'ютеризація, телекомунікації, інформаційні технології, професійна підготовка, самостійність.

Сьогодні важко уявити освічену людину, фахівця у будь-якій галузі знань без вміння використовувати комп'ютерну техніку для розв'язування виробничих, наукових чи педагогічних проблем. Комп'ютеризація настільки глибоко інтегрувалась у діяльність людини, пов'язану із управлінням виробництвом, забезпеченням надійного зв'язку, зберіганням та опрацюванням інформації, організацією фінансових, матеріальних та інтелектуальних потоків, що стала практично невід'ємною її частиною.

Сучасний етап модернізації системи освіти характеризується посиленням уваги до особистості, спрямуванням зусиль педагогів на розвиток творчого потенціалу студентів у навчально-виховному процесі. Тож реалізація нових векторів розвитку освіти потребує використання інформаційних технологій, творчого пошуку нових або вдосконалення існуючих концепцій, принципів, підходів до освіти, внесення суттєвих змін у зміст, методи навчання, в управління педагогічним процесом.

Проблемам використання інформаційних технологій у навчальній діяльності присвячені роботи Г. А. Бордовського, Р. С. Гуревича, А. М. Довгялло, І. Б. Горбунової, В. О. Извозчикова, М. Ю. Кадемії, В. І. Клочка, Л. Л. Коношевського, С. В. Панюкової, В. М. Ребенка, І. В. Роберт, А. В. Смірнова, В. І. Сумського та ін.

Мета статті – розкрито особливості підготовки майбутніх викладачів професійного навчання до використання інформаційних технологій у вищій школі.

Засоби інформаційних технологій можуть застосовуватися для виконання монотонних або складних операцій, які звичайно забирають багато часу і обмежують участь студентів в різних видах навчальної діяльності. При вивченні різних навчальних предметів комп'ютери сприяють до застосування в поєднанні з вимірювальними приладами й автоматично, миттєво обробляти результати вимірювань і в графічній формі відображати функціональну залежність [3].

А. Я. Савельєв [7], розглядаючи питання використання персональних комп'ютерів як засіб навчання, аналізував методи навчання, серед яких найбільш перспективними він визнає методи навчання, стимулюючі продуктивне мислення і яке має близькі різновиди: творче, самостійне, креативне, евристичне мислення.

Особливо важко створити програмно-методичне забезпечення для ІТ, придатне для вирішення напівалгоритмічних та евристичних завдань. Проте саме евристичні завдання сприятимуть як розробці нових програмно-методичних засобів, так і певному перерозподілу акцентів у навчальному матеріалі де вивчатиметься не тільки зміст, але й евристичні прийоми, а також способи дій, властиві діяльності творчого характеру [9].

Широко використовуються ІТ у процесі викладання спеціальних дисциплін. Можливості ІТ дозволяють змоделювати майже будь-яке явище. На відміну від демонстраційних програм, які вживаються при використанні лекції, поясненні, бесіди взаємодія студента з машиною дозволяє йому безпосередньо брати участь в роботі програми, управляючи протіканням процесу, з клавіатури терміналу, спостерігати результати і відповідати на запитання. Чим вищий рівень взаємодії з програмою, тим більше варіантів вона дозволяє прослідкувати при моделюванні, тим вона цікавіше і ефективніше, оскільки глибше виявляє закономірності явища, що вивчається та веде до кращого засвоєння матеріалу.

Застосування комп'ютерів і телекомунікацій, а також інших технологій дозволяє здійснювати навчання студентів, які проживають у віддалених районах. Студенти зможуть не відвідувати курси або не вивчати предмети під керівництвом висококваліфікованих фахівців, а це істотним чином скоротить нерівність освітніх можливостей, обумовлених географічними чинниками [2].

А. К. Джалалуддін вважає, що “більшість викладачів і дослідників однозначно оцінюють потенціал комп'ютера як інструмент мислення і навчального засобу, що дозволяє здійснити інтегрований підхід до забезпечення якісних змін в структурі, змісті і процесі навчання” [1].

Більшість пакетів програм складаються з розрахунку на одного користувача, але відсутність укомплектованих сучасних комп'ютерних класів ВНЗ спонукає студентів до формування груп або принаймні пар. Групова робота, мабуть, є найбільш широко вивченим аспектом колективної організації занять з використанням інформаційних технологій і в цій галузі отримані позитивні результати (Webb). При роботі з програмами імітаційного

моделювання часто заохочується співпраця між студентами, що ефективніша в плані навчання, ніж індивідуальна взаємодія студентів з тим же програмним забезпеченням.

Розглядаючи організаційно-процесуальну сторону роботи з комп'ютером, необхідно відзначити роботу групами з комп'ютерною підтримкою. Оскільки робота групи має два аспекти: об'єктивний та суб'єктивний, необхідний облік обох аспектів згідно організації комп'ютерного навчання. Зрозуміло, групова робота практикувалася і до появи інформаційної технології, та вона не створює принципово нову навчальну ситуацію з погляду соціальної взаємодії студентів. Проте, судячи з усього, певні типи інформаційної технології дійсно сприяють взаємодії студентів, причому – якщо викладач допускає – в таких формах, які навряд чи були б можливі при використанні традиційних засобів [2].

Використання ІТ дозволяє формувати нові мотиви навчальної діяльності студентів. Комп'ютер може з успіхом використовуватися як на комбінованих заняттях практично в усіх його структурних компонентах, так і на заняттях повідомлення нових знань, закріплення вивченого матеріалу, повторення, систематизації та узагальнення вивченого матеріалу, на заняттях перевірки й оцінки знань [8].

Навчально-пізнавальна діяльність студентів здійснюється не лише в процесі навчання на заняттях, вона продовжується в різних формах і в поза навчальний час. Завдання організаторів поза навчальної діяльності студентів полягає в тому, щоб використовувати сприятливі умови і можливості для розвитку рівносторонніх інтересів та здібностей особистості, а також врахувати типові індивідуальні відмінності. Враховуючи ще недостатню оснащеність ВНЗІТ, для проведення таких форм поза навчальної діяльності викладачі можуть використовувати невелику кількість персональних комп'ютерів, оскільки можлива організація роботи студентів по групах.

Ефективною формою поза навчальної діяльності є навчальна консультація. При організації роботи студентіву навчальній консультації найбільш успішним можна запропонувати програму з нової теми. В цьому випадку студент може повірити у свої можливості, а також застосувати раніше отримані знання для самостійного вивчення нової теми.

Серед організаційно-педагогічних форм, направлених на вдосконалення поза навчально-пізнавальної діяльності студентів, особливо виділяються колективні форми. Це цікаві емоційні форми закріплення навчального матеріалу і форми поточного контролю знань, в яких бере участь студентський колектив. Проведення цих заходів з використанням персональних комп'ютерів робить їх сучаснішими, своєрідними, захоплюючими, підвищує інтерес студентів до участі в них, а також скорочує час для підведення підсумків.

Організація контролю засвоєння знань, виставляння об'єктивної оцінки, індивідуальний підхід до студентів відповідно до їх рівня підготовки – все це досягається при педагогічно доцільному використанні персональних комп'ютерів [4].

Використання персональних комп'ютерів у поза навчальній діяльності практичного здійснення сприяє кращому засвоєнню понять, набуванню необхідних умінь і навиків.

Дослідження, проведені групою фахівців, показали, що в більшості навчальних курсів розглядаються аспекти комп'ютерної грамотності. Це в першу чергу відноситься до знання основних компонентів ІТ. В той же час досить рідко розглядаються питання, пов'язані з проблемами індивідуалізації навчання й ролі ІТ в цьому процесі.

Знання про наукову літературу, що відноситься до комп'ютерної грамотності, студенти одержують різними шляхами. По-перше, за допомогою видання анотованої збірки статей з журналів. Ця збірка може бути використана всіма викладачами, що застосовують, або допускають застосовування ІТ в навчальному процесі. По-друге, отриманням в централізованому порядку довідників з програмного забезпечення. По-третє, полегшенням доступу до цих довідників й інших матеріалів, розроблених у ВНЗ з програмного забезпечення курсів. По-четверте, заохоченням професорсько-викладацького складу, що бере

участь в розробці програм курсового забезпечення; при цьому бажано встановити більш тісні контакти зі співробітниками обчислювальних центрів, видавцями машинних програм, тобто тими особами, які могли б продемонструвати нові технічні засоби, що пропонуються ВНЗ.

Уміння управляти середовищем, в якому ІТ використовується як технічний засіб навчання, є найважливішим для майбутніх викладачів. Ці уміння прищепляться студентам в різних навчальних центрах або в період педагогічної практики. Якщо ІТ використовується в аудиторії, то викладач повинен створювати відповідну обстановку для інтеграції ІТ в навчальний процес, і професорсько-викладацький склад повинен заохочуватися до демонстрації освітніх можливостей ІТ в умовах аудиторії. Для отримання уміння програмувати і використовувати авторські системи у ВНЗ постійно читаються декілька курсів з програмування. Студенти знайомляться з мовами Бейсік, Лого, Паскаль. Для студентів, бажаних більш глибоко вивчити проблеми програмування, розроблені курси підвищеного рівня.

На додаток до вивчення спільноцільових мов і мов програмування високого рівня студенти старших курсів можуть освоїти одну з наявних в наявності авторських мов. Машинні програми можуть бути змінені шляхом введення нового матеріалу або зміни формулювання питань [10].

Підготовка студентів до роботи в умовах використання ІТ більшою мірою задовольняє умовам, в яких процес співпраці йде успішно, оскільки це нова галузь знань, і багато що педагоги і студенти відкривають в процесі спільної діяльності. Це торкається як практичних занять з професійного навчання під час розв'язання проблемних ситуацій ІТ; практичних занять у формі ділових ігор на спецкурсі, в процесі виконання творчих завдань.

В роботах окремих авторів наголошувалося також [5], що в педагогічних дослідженнях методи статистичного аналізу, реалізовані за допомогою ІТ, не знайшли належного застосування в практичній діяльності і використовуються досить рідко. До основних причин такого положення можна віднести наступне: недостатня кількість пакетів прикладних програм, орієнтованих на обробку психолого-педагогічної інформації; недостатня готовність викладачів-дослідників до підготовки й аналізу даних, одержуваних з допомогою ІТ; відсутність кваліфікованих фахівців-програмістів готових не тільки обробляти, але і проводити попередню експертизу на етапі підготовки даних для психолого-педагогічних досліджень [6].

При моделюванні навчального процесу відбувається збагачення пізнавальної діяльності у вузівській підготовці майбутніх викладачів по всіх основних показниках: ціле покладанню, мотивації, змісту і способам, кожній навчальній дії, всьому процесу діяльності і її результатам.

Моделювання навчального процесу сприяє більш швидкій адаптації майбутніх викладачів до використання комп'ютерної техніки в процесі викладання, підготовці викладачів-дослідників в галузі ІТ навчання.

Відповідно до принципу діяльності розвиток творчих якостей особистості майбутніх викладачів може відбуватися тільки на основі засвоєння соціального досвіду, засвоєння, що здійснюється через активну діяльність самих майбутніх викладачів. Для оволодіння досягненнями людської культури кожне нове покоління повинне здійснювати діяльність, аналогічну тієї, яка стоїть за цими досягненнями, у зв'язку з чим організація навчальної діяльності студентів відповідна їх майбутній професійній діяльності, є необхідним компонентом системи підготовки фахівця у ВНЗ.

Висновок. Таким чином, уміння управляти середовищем, в якому інформаційні технології використовується як технічний засіб навчання, є найважливішим для майбутніх викладачів. Тому інноваційна технологія займає проміжне положення між наукою і практикою, може відрізнитися на різних підставах: за джерелом виникнення, за цілями і завданнями, за можливостями педагогічних засобів, за функціями викладача, які він

здійснює за допомогою інноваційної технології. Забезпеченість інноваційної технології діагностичними засобами допомагає викладачеві відслідковувати процес і результати педагогічних впливів.

Перспективи подальших досліджень. Планується проводити в напрямі удосконалення трансформації особистісних якостей майбутніх викладачів у навчальному процесі вищої школи.

Використана література :

1. Джалалуддин А. К. Применение компьютеров для целей непрерывного образования / А. К. Джалалуддин // Перспективы: вопросы образования. – 1991. – № 2. – С. 72-88.
2. Коллис Бетти. Информационные технологии – источник новых учебных ситуаций / Бетти Коллис // Перспективы: вопросы образования. – 1991. – № 2. – С. 43-57.
3. Концепция информатизации образования // Информатика и образование. – 1990. – № 1. – С. 3-9.
4. Кручинина Г. А., Струкова Е. А. Аннотация на пакет прикладных программ по физике по теме “Давление жидкостей и газов” / Г. А. Кручинина, Е. А. Струкова // Тематическая выставка “Компьютеризация образования (средства, методы, передовой опыт)”. – М. : Госкомитет СССР, по народному образованию. ВДНХ СССР, 1988. – С. 79-80.
5. Кручинина Г. А., Кузьминова М. П. Один из возможных подходов к педагогической составляющей гуманитарной подготовки на естественно-научных факультетах университета / Г. А. Кручинина, М. П. Кузьминова // Научно-методический семинар по общим проблемам гуманитарного образования. Тезисы Докладов. – Н. Новгород : ННГУ, 1994. – С. 29-31.
6. Кручинина Г. А. Компьютеризация образования в средней общеобразовательной и высшей педагогической школе: проблемы, опыт экспериментальные исследования / Г. А. Кручинина. – Н. Новгород : ННГУ, 1995. – 291 с.
7. Савельев А. Я. Проблемы автоматизации обучения / А. Я. Савельев // Вопросы психологии. – 1986. – № 2. – С. 11-20.
8. Слостенин В. А. Формирование личности учителя советской школы в процессе профессиональной подготовки / В. А. Слостенин. – М. : Просвещение, 1976. – 160 с.
9. Цевенков Ю. М., Семенова Е. Ю. Эффективность компьютерного обучения / Ю. М. Цевенков, Е. Ю. Семенова. – М., 1991. – 84 с.
10. Bullough R. V., Beatti L. F. Classroom Applications of Microcomputers / R. V. Bullough, L. F. Beatti. – Columbus; Merrill; A Bell and Howell, 1987. – 342 p.

Борщ М. В. Подготовка будущих преподавателей профессионального обучения к использованию информационных технологий в высшей школе.

В статье проанализированы информационные технологии, которые позволяют создавать новые или обновлять существующие формы взаимодействия субъектов обучения. Преподаватель в этом случае выполняет вспомогательную роль, подсказывая стратегии предоставления информации или помогая им реализовать учебные задачи. С менее радикальной точки зрения новые технологии рассматриваются обычно в контексте компьютерных тренировочных программ, как средство контроля за ходом рутинной деятельности студентов в предусмотренных ситуациях. Доказано, что обучение в условиях использования ИТ требует знания и умелого использования разнообразных форм организации учебного процесса, постоянного их совершенствования и модернизации: разработки как новых форм организации учебного процесса, так и рассмотрения вопросов, касающихся использования персональных компьютеров в современных условиях. Средства ИТ в обучении способствует увеличению доли самостоятельной учебной деятельности и активизации студента через развитие его способности к образованию, самообучения, самовоспитания, самоактуализации, самореализации и направления на переориентацию учебно-воспитательного процесса с чисто репродуктивных механизмов мышления на базе надлежащего информационного обеспечения.

Ключевые слова: компьютеризация, телекоммуникации, информационные технологии, профессиональная подготовка, самостоятельность.

Borshch Maxim. Preparation of future teachers of vocational training for use of information technologies in higher school.

The article analyzes the information technologies, which allow you to create new or upgrade existing forms of interaction of training subjects. The teacher in this case has a supporting role, suggesting strategies to provide information or to help them realize the learning objectives. With less radical point of view the new

technologies are usually considered in the context of computer training programs as a means to monitor the routine activities of students in the specified situations. It is proved that training in the IT environment requires knowledge and skillful use of various forms of organization of educational process, their constant improvement and modernization: the development of a new form of organization of educational process and the consideration of issues relating to the use of personal computers in the present conditions. IT in training helps to increase the proportion of independent educational activities and activation of the student through the development of his capability for education, self-learning, self-education, self-actualization, self-direction and reorientation of the educational process from purely reproductive mechanisms of thinking on the basis of adequate information support.

Keywords: computerization, telecommunications, information technologies, professional training, independence.

УДК 378.147

Вороніна Д. А.

ЗМІСТ ТА СТРУКТУРА ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СУЧАСНИХ ФАХІВЦІВ

У статті проаналізовано поняття іншомовної комунікативної компетентності, розглянуто її зміст та структуру. Здійснено аналіз джерел досліджуваної теми та виокремлено професійні якості та чинники формування на практиці іншомовної комунікативної компетентності. Іншомовна комунікативна компетентність як важливий компонент комунікативної культури є невід'ємним складником підготовки сучасних фахівців для подальшого застосування набутих знань, умінь, навичок та особистісних якостей в іншомовному середовищі, здійснення міжмовної, міжкультурної міжособистісної комунікації. Формування іншомовної комунікативної компетентності полягає в такому володінні іноземною мовою, яке дозволяє використовувати її для задоволення професійних потреб, реалізації особистих ділових контактів і подальшої професійної самоосвіти та самовдосконалення.

Ключові слова: компетентнісний підхід, іншомовне комунікативне навчання, іншомовна комунікативна компетентність, професійна підготовка фахівців, іноземна мова.

Суспільство сьогодення є інформаційним, в якому традиційний “знанневий” підхід, який забезпечує теоретичну обізнаність громадянина в різних сферах діяльності відходить на другий план, а на його зміну приходять компетентнісний підхід, який зорієнтований на особистісний розвиток людини як частини інформаційного суспільства, здатної діяти та приймати рішення в різних проблемних (швидкозмінних) ситуаціях.

Актуальним також є питання іншомовного комунікативного навчання, орієнтованого на досягнення практичного результату, так як в умовах модернізації української освіти набуває особливого значення відповідно до сучасних вимог світу. У Державні освітні стандарти всіх ланок системи професійної освіти в якості обов'язкової включена іншомовна дисципліна, метою якої є формування і розвиток комунікативної компетентності майбутнього фахівця – учасника професійного спілкування іноземною мовою в сфері науки, техніки, виробництва і освіти. Формування іншомовної комунікативної компетентності полягає в такому володінні іноземною мовою, яке дозволяє використовувати її для задоволення професійних потреб, реалізації особистих ділових контактів і подальшої професійної самоосвіти та самовдосконалення.

Аналіз педагогічної літератури свідчить, що багато зарубіжних і вітчизняних вчених досліджували питання: професійної іншомовної освіти Г. Архіпова, Н. Гез, І. Зимня, С. Козак, О. Павленко, Н. Пруднікова, К. Саломатов, Н. Чернова, Е. Кузьміна, А. Маркова, Д. Махотін, О. Пометун, Ю. Фролов, А. Хуторской, В. Шадриков комунікативної